

2009-09-17

PERSCOMMUNIQUÉ

Naar meer milieueffingen?

(Artikel gepubliceerd in het Economisch Tijdschrift van september 2009)

De aandacht voor lokale en internationale milieuproblemen is de voorbije decennia sterk toegenomen en ook de toekomstige uitdagingen op het vlak van leefmilieu zijn niet te onderschatten. De opwarming van de aarde als gevolg van de uitstoot van broeikasgassen is ongetwijfeld een van de grootste problemen van deze eeuw waarvoor dringend een passende oplossing moet worden gevonden. Aan die oplossing zijn noodzakelijkerwijs tal van aspecten verbonden, maar het is duidelijk dat de overheid ter zake een sleutelrol te vervullen heeft. Om die uitdagingen aan te gaan, beschikt de overheid over diverse instrumenten, met name de marktinstrumenten zoals milieueffingen of verhandelbare uitstootrechten. Het gebruik en het belang van de milieueffingen in België en Europa worden in dit artikel onder de loep genomen.

Terwijl de opbrengsten uit milieueffingen in verhouding tot het bbp aan het begin van de jaren negentig in België en de EU als geheel waren toegenomen, werd tijdens het voorbije decennium geen stijging van de milieueffingen meer opgetekend. Er was integendeel veeleer sprake van een dalende tendens, en dit hoewel gebruik werd gemaakt van een waaier van milieueffingen die steeds uitgebreider werd en op een toenemend aantal producten betrekking had. De dalende tendens heeft voornamelijk te maken met het feit dat de energie-intensiteit van het bbp afgenomen is en met het feit dat de nieuwe heffingen of de tariefverhogingen van de bestaande milieueffingen hebben geleid tot gedragswijzigingen en vandaar tot een vermindering of afremming van de consumptie.

Voor de toekomst zijn er in België duidelijk mogelijkheden om de ontvangsten uit milieueffingen te verhogen. Een aanzienlijk deel van die nieuwe ontvangsten houdt verband met de verbintenissen die zijn aangegaan om de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen te reduceren. Enerzijds kan de veiling van een steeds groter deel van de uitstootrechten overheidsontvangsten genereren. Anderzijds mag worden verondersteld dat milieueffingen steeds vaker zullen worden aangewend om de uitstoot van broeikasgassen door de huishoudens op een efficiënte manier te reduceren. Gelet op de budgettaire krapte - een gevolg van de financiële en economische crisis - en rekening houdend met de verwachte gevolgen van de vergrijzing van de bevolking en het "de vervuiler betaalt"-principe, is het wenselijk te werken met extra heffingen op de voornaamste energiebronnen en met regelgeving inzake energieprestatienormen, veeleer dan met nieuwe fiscale voordelen.

Aangezien België een klein land is, kan de dislocatie van de productie of de consumptie een zwaar obstakel vormen voor het milieubeleid. Daarom is het zaak de initiatieven zoveel mogelijk internationaal te coördineren. Ook het feit dat heffingen op energie in hoge mate ten laste komen van de minder begoede gezinnen, kan een belemmering vormen voor de invoering of verhoging ervan. Voor deze gezinnen kunnen evenwel compensatieregelingen worden uitgewerkt, terwijl het prijssignaal toch behouden blijft. Als deze hinderpalen worden overwonnen, kunnen milieueffingen en het veilen van uitstootrechten belangrijke instrumenten worden om de uitdagingen inzake leefmilieu aan te gaan.